رواق قدس

سل عن الرفیق قبل الطریق و عن الجار قبل الدار

پیش از سفر، از همسفر جویا شو و پیش از [خرید] خانه، ببین همسایه‌ات کیست.

پندیه

منادی صبح قیامت

وقتی شخصی صدای مؤذن را به گفتن «الله اکبر» شنید، سزاوار است که در قلب خود خطور دهد که: منادی الهی در صبح قیامت، اعلام می کند که : ای افراد بشر، حاضر بشوید به عرصه قیامت برای قیام عندالله و حشر! و ندای مؤذن، مردگان عالم طبیعت را که درگورستان عالم مادی مدفون شده اند، احضار برای نماز می‌کند که آن هم قیام عندالله است.
(پندهای آسمانی، قم؛ نور معارف، ۱۳۹۶)

تازه های نشر

کتاب «الگوریتم اجتهاد» منتشر شد

فقهای عظام در طول زمان در استنباط‌های فقهی، براساس روش‌هایی که مبانی آن‌ها در علم «اصول فقه» مستندسازی شده عمل کرده‌اند ولی به علت برجسته نبودن مباحث روش‌شناختی، روش اعمال شده، در پشت صحنه تحلیل‌های آن‌ها قرار گرفته که در برخی موارد به‌سرعت قابل تشخیص بوده و در برخی موارد نیاز به اکتشاف و اصطیاد دارد.

به گزارش خبرنگار پایگاه خبری تحلیلی مفتاح علوم انسانی اسلامی، کتاب الگوریتم اجتهاد، جلد اول، روش‌شناسی استنباطی در سه محور مسئله‌یابی، دلیل‌یابی و قرینه‌یابی اثر حجت‌الاسلام والمسلمین شیخ عبدالحمید واسطی در گروه منطق فهم دین پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی و توسط سازمان انتشارات پژوهشگاه به زیور طبع آراسته شد.

فهم دین روشمند است و عالمان دینی در بیش از هزار سال تلاش کرده‌اند اعتبارسنجی منابع و مدارک دینی و فهم از آن‌ها را منضبط کنند. این تلاش در برخی موارد منجر به ایجاد رشته دانش‌هایی مانند علم رجال و درایه شده و در بیشتر موارد در لابه‌لای تحلیل‌ها و نقد و بررسی‌ها در فقه و اصول و تفسیر و حدیث ارائه شده، اما تحقیق مستقلی در روش گام به گام و مراحل استنباط صورت نگرفته است.

این کتاب تلاش کرده مراحل قدم به قدم دستیابی به فهم موجه از دین را مبتنی بر اصول و فقه جواهری ارائه دهد و در هر مرحله شاخص‌های اعتبارسنجی داده‌ها و پردازش‌ها نیز به تفصیل مورد بررسی قرار گیرد.

در بخشی از مقدمه این کتاب آمده است:

فقهای عظام در طول زمان در استنباطات فقهی، براساس روش‌هایی که مبانی آن‌ها در علم «اصول‌فقه» مستندسازی شده عمل کرده‌اند ولی به علت عدم برجسته بودن مباحث روش‌شناختی، روش اعمال شده، در پشت صحنه تحلیل‌های آن‌ها قرار گرفته است که در برخی موارد به‌سرعت قابل تشخیص و در برخی موارد نیاز به اکتشاف و اصطیاد دارد.

تلاش این کتاب برای یافتن پاسخ سؤال زیر است: آیا می‌توان این روش‌ها را با تمام جزئیاتی که در ذهن فقیه می‌گذرد کشف و شبیه‌سازی کرد؟

اگر استنباط (اجتهاد در اصطلاح فقهی)، تلاش معرفتی روشمند برای کشف موجه «نظر شارع= حُکم» در مورد «فعل مکلف» باشد و اگر عملیات استنباط و اجتهاد (فرایند استنباط)، فعل و انفعالاتی باشد که فقیه برای کشف نظر شارع، به‌صورت مرحله‌به‌مرحله انجام می‌دهد تا از نقطه شروع(مواجهه با مسئله) به نقطه پایان(صدور فتوا) برسد و اگر روش‌شناسی و ارائه الگوریتم که تعیین و توصیف دقیقِ مرحله به‌مرحله و قدم‌به‌قدمِ عملیات حل یک مسئله است به‌طوری که نقطه آغاز و پایان، تعداد مراحل، ترتب منطقی مراحل، دستورالعمل‌های اجرایی در هر مرحله بدون حفره میان دستورالعمل‌ها، توصیف شده باشد، آنگاه به‌نظر می‌رسد می‌توان عملیات اجتهاد و استنباط را به‌صورت الگوریتمی توصیف کرد.

کتاب الگوریتم اجتهاد: جلد اول، روش‌شناسی استنباطی در سه محور مسئله‌یابی، دلیل‌یابی و قرینه‌یابی اثر حجت‌الاسلام والمسلمین شیخ عبدالحمید واسطی با قیمت ۱۷۵هزار تومان راهی بازار نشر شد.

علاقه‌مندان برای تهیه کتاب و یا اطلاعات تکمیلی می‌توانند به وبگاه رسمی سازمان انتشارات پژوهشگاه به نشانی www.poiict.ir مراجعه کنند.

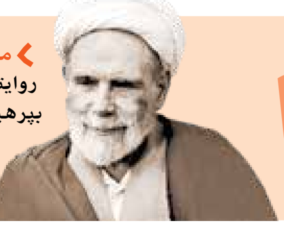

نکته‌ها

آیت‌الله مجتبی تهرانی

مؤمن هیچ‌گاه حب به گناه هم پیدا نمی‌کند

روایتی از امام حسین(ع) منقول است که فرمودند: بپرهیز از عملی که پس از آن پشیمان شوی و بخواهی پوزش بطلبی. «ایاک و ما تعتذر منه».

«فان المؤمن لا یسیىء و لا یعتذر» شخصی که مؤمن است خلاف نمی‌کند، گناه نمی‌کند، در نتیجه بعد هم پوزش نمی‌طلبد چون بد که نکرده است.

«و المنافق کل یوم یسیىء و یعتذر» ولی منافق این طور است، هر روز دستش به گناه و خلافکاری آلوده می‌شود، بعد هم پوزش می‌طلبد.

حالا می‌خواستم این را عرض کنم: یک وقت هست این تعبیری که امام حسین(ع) دارد گاهی پیش می‌آید؛ یک وقت نه؛ بد عمل کردن، گناه کردن، خلاف کردن ملکه‌اش شده، «کل یوم» است. یک وقت اشتباه نکنید! آدم گاهی مثلاً غفلتی می‌کند، آدم یک وقت غفلت کند، خلاف کند خب بعدش هم چکار می‌کند؟! در باب توبه هم داریم دیگر. این با توبه منافات ندارد! این مطلب، یک چیز دیگری است. در بحث توبه، انسان غفلتی کرده، گناهی از او سر زده، بعد هم توبه و از خدا معذرت‌خواهی می‌کند. یا دربرابر دیگری هم که خلافی کرده باشد، معذرت‌خواهی می‌کند. این گاهی است؛ به قول ما یک وقت استمراری است. «و المنافق کل یوم یسیىء و یعتذر» این خلافکاری ملکه‌اش شده. بعد هم مرتب معذرت‌خواهی می‌کند. توجه می‌کنید چه می‌گوییم؟ آن معذرت‌خواهی، اصلاً معذرت‌خواهی نیست. این گناه، این خلافکاری ملکه‌اش شده نعوذبالله. حضرت می‌فرماید: مؤمن هیچ‌گاه گناه ملکه‌اش نمی‌شود. منافق است که این طور است. توجه می‌کنید چه می‌خواهم بگوییم؟ مؤمن هیچ‌گاه گناه ملکه‌اش نمی‌شود که پیوسته هی گناه کند بعدش هم اَتُوبُ اِلَی الله. به درد نمی‌خورد. مسئله این است: انسانی که مؤمن است و ایمان به مبدأ و معاد دارد هیچ گاه خلافکاری ملکه‌اش نخواهد شد.

مطلب دیگر بحث حب به گناه است که آن یک بحث جدایی است. منشأش هم همان است، هیچ‌گاه مؤمن، حب به گناه هم پیدا نمی‌کند، اصلاً و ابداً که گناه را دوست بدارد. گفتم ممکن است غفلت کند، گناه کند؛ اما حب به گناه ندارد. اما منافق این جور نیست، گناه را دوست دارد، این است که ملکه‌اش شده است.

دیدگاه

احمد رهدار مطرح کرد

شورآفرینی اربعین تمدن‌ساز است

حجت‌الاسلام احمد رهدار، استاد حوزه و دانشگاه گفت: اگر پدیده اربعین تبدیل به یک عادت و تکرار محض شود، در آن صورت جای این پرسش است که آیا می‌تواند برای ما تمدن خلق کند؟

به گزارش ایکنا، حجت‌الاسلام والمسلمین احمد رهدار، استاد حوزه و دانشگاه در نشست علمی مجازی «از اربعین تا ظهور» با بیان اینکه ادیان در قالب مناسک، لباس هنر می‌پوشند، گفت: هنر قدرت دارد برای دین نماد بسازد و کتاب‌های زیادی درباره نقش هنر در شکل‌دهی معرفت انسان‌ها نوشته شده است. هنر قابلیت ماندگاری دارد و وجه ماندگاری آن هم به خاطر این است که انتزاعیات دین را تبدیل به محسوسات می‌کند.

وی افزود: به همین دلیل کسانی که نمی‌توانند از جنبه اندیشگی و معرفتی به دین نگاه کنند می‌توانند از زاویه هنری و مناسکی به آن گرایش پیدا کنند. تجربه شخصی ملت ایران الگوی عزاداری امام حسین(ع) و مراسم پیاده‌روی اربعین است. میلیون‌ها انسان در اربعین حضور دارند و نباید انتظار داشت همه به یک نحو با امام حسین(ع) ارتباط برقرار کنند. پیر و جوان وزن و مرد همه با این مناسک ارتباط می‌گیرند و ارتباطشان هم در حد بازیگری است و خودشان بخشی از پازل مناسک اربعین هستند. هنر دینی چون زبان عاطفه و احساس و اخلاق دارد دارای ظرفیت زیادی در جذب و دعوت مردم است.

■ استفاده ادیان از هنر

رهدار بیان کرد: همین ویژگی‌ها برای ادیان وسوسه‌انگیز است که از آن بهره ببرند؛ البته اینکه ادیان به یک اندازه شانس تبدیل شدن به هنر و استفاده از آن را دارند امر متفاوتی است و ادیان توحیدی به خاطر بن‌مایه‌ها و ریشه‌های عمیق از شانس بیشتری برخوردار هستند. البته معنای این حرف آن نیست که ادیان باطل، شانس تبدیل شدن به احساس و اخلاق را ندارند ولی ما معتقدیم اسلام به خاطر جاودانگی و آخرین دین بودن، استعداد و ظرفیت بیشتری دارد که به لباس هنر در بیاید.

وی در پاسخ به این پرسش که مناسک چگونه می‌توانند تمدن ایجاد کنند، اضافه کرد: تمدن امر خلق‌الساعه نیست و از آسمان نمی‌آید بلکه از دل تاریخ می‌آید، بنابراین اندیشه‌ای که تبار و تاریخ دارد شانس بیشتری برای تمدنی شدن دارد. ما اربعین را پدیده مستحدثی نمی‌دانیم و متصل به کربلاست؛ روح ایثار، تعاون، اخلاق، طاعت و اطاعت در متن کربلا و به تبع آن اربعین وجود دارد و ما برای یافتن این فضائل در حادثه کربلا نیاز به زحمت کشیدن نداریم و از نظر تاریخی هم نمود فضائل کربلایی مانند ایثار در فرهنگ‌های مختلف مانند هندوها، ایرانی‌ها و جنوب شرقی‌ها، تکثر یافته و یکسان نیست، از این رو در صحنه اربعین کسی احساس غربت و تنهایی نمی‌کند.

استاد دانشگاه باقرالعلوم(ع) تصریح کرد: درزمینه اربعین در سال‌های اخیر به لحاظ کمیتی شاهد شتاب غیرطبیعی هستیم و ابعاد جدیدی پیدا کرده است ولی هویت و ماهیت آن تغییر نکرده و هنوز هم احساس می‌کنیم ژن جابربن عبدالله انصاری به عنوان نخستین زائر اربعینی پس از ۱۴۰۰ سال تکثیر یافته است.

وی افزود: فضای مجازی عالم و ساحتی جدید مربوط به چند دهه اخیر است، ولی من ندیده‌ام تمدن‌پژوهی با اطمینان بتواند از نسبت فضای مجازی با تمدن حرف بزند، البته ممکن است تحقق تمدن را به فضای مجازی پیوند بزنیم ولی نمی‌توان مدعی شد فضای مجازی منشأ تولید یک تمدن است، ولی ما در مورد کربلا مدعی هستیم منبع تولید تمدن است و یکی از بروزات فرهنگ کربلا، اربعین و پیاده‌روی آن است.

■ اربعین برساخت رسانه‌ها نیست

رهدار بیان کرد: برخی می‌گویند پدیده اربعین امروز برساخت رسانه است و واقعیت اربعین به اندازه‌ای که رسانه‌ها آن را بزرگ می‌کنند نیست؛ پاسخ بنده این است امکانات رسانه‌ای ما که در خدمت اربعین است شاید یک درصد امکانات رسانه‌ای دشمنان اربعین باشد ولی چرا نمی‌توانند پدیده‌ای مشابه اربعین خلق کرده و در آن بدمند. دلیل اصلی این است که جان‌مایه کربلا در اختیار آن‌ها نیست. رسانه نقش دارد ولی رسانه‌ها نمی‌توانند عدم را بازتولید و بازتفسیر کنند؛ عاشورا بن‌مایه قوی دارد و رسانه می‌تواند در این بن‌مایه بدمد و آن را تکثیر کند.

وی اضافه کرد: من در برابر مخالفان ظرفیت اربعین معتقدم اربعین پدیده‌ای است که امکان بازتفسیر دارد؛ قرآن یک کتاب تک جلدی است، در دوره‌ای از تاریخ تمامی پرسش‌های مسلمین از قرآن، ۱۰۰ پرسش بوده و تفاسیر مختصری برای پاسخگویی به آن کافی بود، ولی وقتی پرسش‌های مسلمین به ۵۰۰ عدد رسید تفسیر مختصر تبدیل به چند جلد تفسیر شد و به تدریج هم این مقدار رشد کرده تا مثلاً به تفسیر تسنیم نزدیک به ۱۰۰ جلد رسیده است؛ این به معنای آن است تا قیامت اگر از قرآن بپرسیم به بن‌بست نمی‌رسد و پاسخ جدید برای ما دارد. اگر قرآن کتاب معمولی بود هرقدر هم پرسش داشتیم در جایی ظرفیت آن تمام می‌شد و پس از مدتی بشر به آن اقبالی نشان نمی‌داد که نمونه‌های آن متعدد است. مثلاً دیده‌ایم یک کتابی در دوره زندگی مؤلف و مدتی پس از آن جذابیت داشته و خوانده شده ولی پس از مدتی خاصیت خود را از دست داده ولی قرآن این‌طور نیست؛ اربعین این‌گونه نیست.

استاد دانشگاه باقرالعلوم(ع) اظهار کرد: یک پدیده خیلی سفید را هرقدر هم هنرمند باشیم نمی‌توانیم به سیاهی تبدیل کنیم، اگر پدیده‌ای خودش ظرفیت بازتفسیر داشته باشد رسانه هرقدر هم بخواهد بازتفسیر کند، تمام نمی‌شود بلکه روز به روز مقبول‌تر می‌شود زیرا مانند قرآن بطن و درون‌مایه دارد. اربعین مادامی که پاسخ جدید برای پرسش‌های ما دارد، همچنان دز تمدنی آن تشدید می‌شود.

■ اربعین در هم‌افزایی با انقلاب اسلامی

رهدار در پاسخ به این پرسش که اربعین در هم‌افزایی با انقلاب اسلامی چگونه می‌تواند به تحقق تمدن اسلامی کمک کند، گفت: ما ابتدا باید مختصات تمدن اسلامی را شناسایی و تبیین کنیم و بعد سراغ این برویم که اربعین چقدر می‌تواند در تمدن اسلامی نقش‌آفرین باشد. معتقدم یکی از مختصات هر تمدنی، شورآفرینی است؛ افرادی که مخالف ظرفیت اربعین هستند می‌گویند شور اربعین حجاب بازنمایی واقعیت است و چون شور اربعین زیاد است به غلط فکر می‌کنیم شعور اربعین هم زیاد است، ولی بنده معتقدم تمدن بیش از آنکه بسته معرفتی باشد بسته زیستی است، تمدن تجربه زیسته است یعنی فرهنگی است که به عمل و کنش و زیست تبدیل می‌شود؛ آن چیزی که تمدن را تمدن می‌کند جلوه بیرونی آن است و این جلوه بیرونی هم تنها معرفت نیست بلکه معرفتی است که تبدیل به رفتار می‌شود.

وی اضافه کرد: شور تأمین‌کننده تنوع و تکثر تمدن است و نمی‌تواند همیشه ثابت باشد و باید لباس‌های متنوع بپوشد و همیشه جذاب باشد، مثلاً برای شور دادن بیشتر به اربعین می‌توان کارهای جدیدی کرد ولی ممکن است جذاب نباشد، اربعین و شور آن مانند کاتالیزور عمل می‌کند. اگر می‌خواستیم فقط از طریق سخنرانی مردم را پای کار بیاوریم این‌قدر نمی‌توانستیم ولی شور اربعین میلیون‌ها نفر را به سمت پیاده‌روی اربعین دعوت می‌کند. انقلاب هم چون بنیاد معرفتی دارد شور هم دارد. انقلاب خود ما در جایی زیاد رشد کرده که با پدیده‌های شورآفرین همراه شده است.

مروری بر سابقه و فعالیت‌های انجمن ادبی رضوی

غزل ارادت در آستان کرامت

آستان نیوز | بیش از سه دهه از فعالیت انجمن ادبی رضوی، قدیمی‌ترین انجمن ادبی شهر مشهد در پرتوی بارگاه ملکوتی امام هشتم(ع) می‌گذرد و همچنان جلسات آن جایی برای عرض ارادت شاعران پیشکسوت و جوان است؛ چنان که بعدازظهر هر دوشنبه عطر عشق و شمیم ارادت در این محفل ادبی در صحن جمهوری اسلامی می‌پیچد و زائر و مجاور آنچه را با دل و جان حس می‌کنند، در قالب واژه‌ها، ردیف‌ها و قافیه‌ها در مدح و منقبت ائمه اطهار(ع) بیان می‌کنند.

پس از دو سال شیوع بیماری کرونا و تعطیلی جلسات انجمن ادبی رضوی در بارگاه نورانی حضرت ثامن‌الحجج(ع)، این انجمن به همت مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی با رویکردی جدید بازگشایی و برپایی جلسات آن از اواخر اردیبهشت ماه سال جاری در مکان پیشین آن از سر گرفته شد. در ادامه به سراغ تنی چند از شاعران پیشکسوت و جوان جلسه انجمن ادبی رضوی رفتیم تا سابقه، فعالیت‌ها و دستاوردهای این انجمن را تا به امروز مرور کنیم.

■ چگونگی شکل‌گیری انجمن

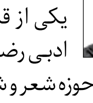

محمد نیک، شاعر پیشکسوت آیینی، یکی از قدیمی‌ترین اعضای انجمن ادبی رضوی است که حدود ۶۰ سال است در حوزه شعر و شاعری فعالیت می‌کند. او در خصوص چگونگی شکل‌گیری این انجمن می‌گوید: حدود ۳۵ سال پیش همراه با تعدادی از شاعران آیینی همچون مرحوم هاشم شکوهی، مرحوم محمود اکبرزاده، سیدرضا مؤید، محمدجواد غفورزاده(شفق)، مرحوم خسرو و مرحوم قاسم سروی‌ها در جوار مرقد جودی در حرم مطهر دور هم جمع می‌شدیم و به شعر و شعرخوانی می‌پرداختیم. از آنجایی که فضای جلسه‌مان در آن مکان، محدود بود، محل برگزاری جلسات به طبقه بالای موزه قرآن منتقل شد. با تأسیس مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی در سال ۱۳۶۹، به همت استاد شفق و مسئول وقت مؤسسه در همان سال، انجمن ادبی رضوی هم شکل گرفت.

استاد نیک ادامه می‌دهد: به رهنمود رهبر معظم انقلاب قرار شد از احمد کمال‌پور(کمال) در جلسات انجمن ادبی رضوی استفاده شود و بدین منظور اتاق ۱۵۴ در صحن جمهوری اسلامی به برگزاری جلسات انجمن اختصاص پیدا کرد تا استاد کمال راحت‌تر در جلسات حاضر شوند. البته جلسات انجمن به صورت شورایی اداره می‌شد و استاد کمال، بزرگ جلسه بودند. پس از درگذشت ایشان، از محضر استاد ذبیح‌الله صاحبکار و سپس استاد سروی‌ها استفاده شد. مرحوم غلامرضا شکوهی، محمدعلی سالاری، مرحوم خسرو و مرحوم امیر برزگر، از دیگر شاعران مطرح حاضر در این جلسه بودند. در حال حاضر هم استاد شفق دبیر جلسه هستند.

این شاعر پیشکسوت از انجمن ادبی رضوی به عنوان پایدارترین انجمن شعر مشهد و خراسان نام می‌برد و می‌گوید: بسیاری از بزرگان و شاعران تراز اول کشور برنامه سفر خود را به مشهدمقدس طوری تنظیم می‌کنند تا بتوانند در زمان تشرف خود به حرم مطهر رضوی در جلسه انجمن حضور یابند.

جلسات نیز هر دوشنبه (به جز روزهای تعطیل رسمی) ساعت ۱۷ با قرائت قرآن آغاز می‌شود و ساعت ۱۹ با ذکر صلوات خاصه امام رضا(ع) خاتمه می‌یابد. استاد نیک با تأکید بر اینکه بسیاری از جوانانی که در سه دهه گذشته در جلسات انجمن ادبی رضوی شرکت کردند، امروز اهل شعر و شاعری هستند، می‌افزاید: امیدوارم خدماتمان در این انجمن مورد قبول ولی‌نعمتمان امام هشتم(ع) قرار گرفته باشد. بی‌تردید برگزاری این جلسه توفیقی برای ما بوده است، چراکه می‌توانیم هر جلسه به این امام همام سلام داده و عرض ارادت کنیم.

■ رمز پایداری انجمن

همچنین دقایقی با محمدجواد غفورزاده متخلص به «شفق» هم‌صحبت می‌شوم. این شاعر پیشکسوت که یکی از پنج شاعر آیینی مطرح کشور به شمار می‌آید و از پشتوانه‌های قوی انجمن ادبی رضوی تا به امروز بوده است، در خصوص ویژگی‌های بارز این انجمن بیان می‌کند: شاعران بسیاری از مشهد و کشور در جلسات انجمن شرکت و شعرخوانی کردند که شعرهای آن‌ها با توجه به فرصت جلسه مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. جوان‌ترها هم توسط استادان و پیشکسوتان راهنمایی شدند. حتی این انجمن در حد توان خود تلاش کرده آن‌ها را تشویق کند.

او با بیان مصرع زیبای «چه خوش بود که برآید به یک کرشمه دو کار» می‌گوید: هر هفته به بهانه برگزاری جلسات انجمن از یک طرف توفیق زیارت علی بن موسی الرضا(ع) نصیبمان می‌شود و از سویی با دوستان شاعر دور هم جمع می‌شویم. در این میان، بی‌شک همین برگزاری جلسات در حرم مطهر امام رضا(ع)، رمز پایداری انجمن ادبی رضوی تا کنون بوده است. استاد شفق در ادامه دل ما را با خواندن دو بیت شعر به صحن و سرای رضوی می‌برد:

در صحن امام تا مرا در یاد است
در سیر دعا سرعت برق و باد است
سنگینی صد هزار دل در هر روز
بر شانه یک پنجره فولاد است

■ روایت شاعران جوان

در این مجال با شاعران جوان‌تر جلسه نیز هم‌کلام می‌شویم تا با حال و هوای آن‌ها در جلسات انجمن ادبی رضوی آشنا شویم. حسن شیرزاد دلاور از جمله این شاعران است که از سال ۱۳۸۵ به صورت پراکنده در جلسات حضور داشته است.

او با یادی از پیشکسوتان انجمن همچون زنده‌یاد غلامرضا شکوهی می‌گوید: وقتی شاعری می‌خواهد در حوزه شعر آیینی فعالیت کند، ابتدا انجمن ادبی رضوی به او معرفی می‌شود. برگزاری جلسات در فضای معنوی حرم مطهر رضوی بر روح و جان ما تأثیر می‌گذارد، حتی می‌توان الهامات خوبی برای سرایش از این جلسات گرفت. در این میان، حضور استادان برجسته‌ای همچون استاد شفق، پشتوانه علمی جلسه و مایه دلگرمی همه ماست.

همچنین محبوبه کاووسی، بانوی شاعری که از دوران نوجوانی در حوزه شعر و شاعری به‌ویژه شعر کودک فعالیت می‌کند، می‌گوید: به‌تازگی با این انجمن آشنا شدم و در همین چند جلسه که توفیق حضور یافتم، از راهنمایی‌ها و نقدهای سازنده استادان بسیار استفاده کردم. امیدوارم در پرتوی عنایت امام رضا(ع)، شاهد حضور پررنگ‌تر بانوان در این جلسه باشیم.

■ پرورش شاعران رضوی

در ادامه از جواد براتی، مسئول انجمن ادبی رضوی می‌خواهم از نتایج بازگشایی جلسات انجمن در چند ماه گذشته برایم بگوید. او ابتدا بیان می‌کند: در هیچ نقطه از جهان برای شاعران چنین فرصتی مهیا نیست که در محفلی در جوار مرقد مطهر یک امام معصوم(ع) بتوانند ارادت و حال دلشان را با زبان شعر بیان کنند. ضمن اینکه بی‌تردید بهره‌گیری جوانان از تجربه استادان در حوزه‌های معرفتی و محتوایی شعر آیینی علاوه بر حوزه سرایش و تبادل نظر بین شاعران به‌ویژه تلفیق ساختار محکم شعر آقایان و عاطفه و قریحه سیال شعر بانوان، زمینه‌ساز تولیدات قوی‌تری از این جلسات خواهد بود.

او درباره دستاوردهای فعالیت بی‌وقفه انجمن ادبی رضوی در ۳۲ سال گذشته نیز می‌گوید: امروزه می‌توانیم ادعا کنیم به پشتوانه این انجمن، شاعران خاص امام رضایی در کشور داریم؛ شاعرانی که به طور ویژه در حوزه سیره و معارف رضوی شعر می‌سرایند چراکه برگزاری جلسات این انجمن فقط محدود به سرایش و خوانش شعر نبوده بلکه همچون یک کلاس معرفتی به معارف رضوی نیز پرداخته است.

■ انتشار ۶۰ جلد کتاب

مسئول انجمن ادبی رضوی ادامه می‌دهد: همچنین به همت این انجمن تاکنون بیش از ۶۰جلد کتاب در حوزه ادبیات آیینی به‌ویژه در حوزه شعر رضوی در رده‌های سنی مختلف؛ از شعر کودک تا بزرگسال منتشر شده است. چاپ و توزیع آثار بین مخاطبان، از جمله اقداماتی است که نقش پررنگی در ترغیب شاعران دارد که به نظرم انجمن ادبی رضوی در این حوزه موفق بوده است.

او اضافه می‌کند: برگزاری سلسله شب شعرها در مناسبت‌های ملی و مذهبی به‌ویژه در ایام ولادت و شهادت امام رضا(ع) با عناوینی همچون «ملکوت هشتم»، «خورشید ولایت» و «حماسه واژه‌ها؛ آینه چهل سال شعر فارسی» در مشهد و دیگر شهرهای ایران، برپایی کارگاه‌های شعر با دعوت از استادان برجسته کشور و تولید برنامه‌های تلویزیونی از شب شعرها و پخش آن از شبکه‌های مختلف سیما به مناسبت‌های گوناگون، از دیگر دستاوردهای این انجمن در سه دهه گذشته بوده است.

براتی می‌گوید: فضای جلسات انجمن ادبی رضوی به گونه‌ای است که شاعرانی در سطوح مختلف؛ از زائر و مجاور می‌توانند شعرشان را بخوانند چنان که هر هفته میزبان زائران اهل شعر و ادب از گوشه و کنار کشور هستیم.

او می‌افزاید: در حال حاضر شورای شعر انجمن ادبی رضوی با حضور استاد شفق، محمد نیک، سیدحسین سیدی و امیرمهدی حکیمی، مدیرعامل مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی فعالیت می‌کند.

[redacted]

برگی از تاریخ

بازخوانی سندی تاریخی که فعالیت‌های آستان‌قدس رضوی در سال ۱۰۳۸ خورشیدی را روایت می کند

امدادرسانی در خشکسالی ۳۶۳ سال پیش

محمد حسین نیکبخت | آستان‌قدس رضوی در تاریخ خود، به‌ویژه در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی نقش مهمی در خدمت‌رسانی به مردم به‌خصوص در شرایط خاص مانند جنگ یا بلایای طبیعی داشته و دارد. به عنوان نمونه، بازسازی شهر هویزه که در جنگ تحمیلی هشت‌ساله و بر اثر موشکباران مداوم رژیم بعث به کلی ویران شده‌بود، توسط آستان‌قدس رضوی انجام شد و در سال‌های اخیر نیز حضور این مجموعه در جریان فعالیت‌های عمرانی و امدادرسانی مثلاً در ماجرای بیماری کرونا، کاملاً مشهود و محسوس بود. اگر به تاریخ هزار و ۲۰۰ ساله مشهد نگاهی بیندازید، متوجه خواهید شد مردم این خطه در حوادث سخت و رویدادهای دشوار همواره از برکت وجود مضجع شریف امام رضا(ع) و فعالیت‌های امدادی آستان‌قدس بهره‌مند بوده‌اند. برخی از این امدادرسانی‌ها را می‌توان در قالب اسناد تاریخی موجود در آستان شناسایی کرد که البته تعدادی از آن‌ها قدمتی نزدیک به چهار قرن دارند. در رواق امروز با هم به بررسی روایت و گزارش‌های یکی از این امدادرسانی‌ها می‌پردازیم که در سال ۱۰۶۹قمری / ۱۰۳۸خورشیدی و دوره شاه عباس دوم اتفاق افتاد و بازگویی دیگر روایت‌ها را به زمان و وقتی دیگر موکول می‌کنیم.

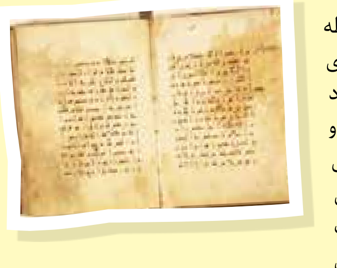

■ طاحونه‌های بدون آب

دوره فرمانروایی شاه عباس دوم، دوران فعالیت‌های عمرانی گسترده بود که البته پس از مرگ او نیز ادامه پیدا کرد. منتها در اواخر حیات این فرمانروای دودمان صفوی، ایران گرفتار بلایای طبیعی متعدد شد؛ بلایایی که زنجیروار می آمدند و هر بار خسارات فراوان وارد می‌کردند. خشکسالی بزرگ دوره شاه عباس دوم در حدود سال ۱۰۳۵خورشیدی آغاز شد؛ یک خشکسالی گسترده که براساس گزارش مورخان، ظاهراً تمام محدوده خاورمیانه را دربرگرفت و مشکلات فراوانی را برای مردم به وجود آورد. مشهد نیز از این مشکل عمده برکنار نبود. آب قنات‌ها به‌شدت کم شد و به‌تدریج اوضاع کسب و کار نیز به هم ریخت. مقدار آب آن‌قدر نبود که بتواند آسیاب‌های مشهد را که در آن زمان با نام «طاحونه» شناخته می‌شد، به حرکت درآورد و به همین دلیل، جریان تولید آرد موردنیاز زائران و مجاوران هم با مشکل روبه‌رو شد. از سوی دیگر، بسیاری از آسیابان‌ها و گروه زیادی از کشاورزان، مستأجران آستان قدس رضوی بودند؛ تقریباً تمام طاحونه‌ها وقفی بود و کشت و کار هم عمدتاً روی زمین‌های موقوفه صورت می‌گفت. دولت مرکزی که گرفتار خشکسالی در سراسر کشور بود، نمی‌توانست برای مشهدی‌ها کمک چندانی بفرستد. درست در همین زمان بود که آستان‌قدس رضوی برای کم کردن آثار خشکسالی و امدادرسانی به آسیب‌دیدگان از این بلای طبیعی، وارد میدان شد.

■ بازخوانی یک سند تاریخی

در مجموعه اسناد آستان‌قدس رضوی، سندی نسبتاً مفصل درباره اقدامات آستان‌قدس در این سال وجود دارد؛ سندی مربوط به سال ۱۰۶۹قمری که در آن تمهیداتی برای کم‌آبی آسیاب‌های آبی مشهد اندیشیده و در خلال آن، تصمیم‌هایی هم برای امدادرسانی به کشاورزان گرفته شده‌است. عنوان این سند تاریخی که با شماره ۳۳۲۱۱/۱۵ در مرکز اسناد آستان‌قدس نگهداری می‌شود، «انجام مهمات و معاملات سرکار فیض‌آثار سنه تنگوزئیل (سال خوک از مجموع سال‌های دوازده‌گانه تُرکی)، توجیهات و مقررات» است.

نویسندگان بخش نخست گزارش، خواجه محمدبیگ، حاجی باقرخان، حاجی محمدسلیم و ملارجب هستند که ضمن بیان مشکلات موجود در «طاحونه‌ها»، خطاب به مسئول آستان می‌نویسند: «درین سال آب اراضی طُرُق کم شده، طاحونه‌ها بد می‌گردد و خانه خراب می‌شویم، استدعا آن‌که خالصاً لله و به رضاءالله تعالی فکری بر احوال این درویشان بکنند که در عندالله ضایع نخواهد شد». در ادامه، نویسندگان به حضور نماینده تولیت در محل طاحونه‌ها نیز اشاره می‌کنند و این موضوع در ادامه گزارش، توسط شخصی به نام «محمد سعید» که ظاهراً بازرس آستان است، تأیید می‌شود. در همین راستا و برای رسیدگی به امور کشاورزان و آسیابان‌های منطقه طرق، همچون دیگر مناطق و بر اساس مندرجات سند، تمهیدی اندیشیده شده‌است؛ نخست، بخشیدن اجاره‌بها یا دادن تخفیف کلی در آن و دوم، کمک‌های بلاعوض و در قالب قرض‌الحسنه به آسیب‌دیدگان: «بنا بر تحصیل دعای خیر جهت ذات اقدس ولی‌نعمت و ترفیه (آسایش) حال مستأجران طواحین (جمع طاحونه) مذکوره مبلغ ۲هزار و ۳۱۶ دینار و نیم و مقدار هفت خروار و ۹۴ من و ۲۷ استار (استار: واحد وزن، برابر چهار مثقال) آرد مثالثه (آردی که دو قسمت آن گندم و یک قسمت جو بود) عن (عربی: از) رسید یک ماهه ضمن شهر (ماه) شوال و شهر ذی‌الحجه الحرام سنه ۱۰۶۹ اینکه به جهت تخفیف خرج [در نظر گرفته شده‌است.]» به احتمال زیاد، مانند این امدادرسانی در سال یاد شده، به بخش‌های دیگری هم صورت گرفته و با این روش، تا حد زیادی، آثار خشکسالی برای اقشار آسیب‌پذیر، برطرف شده‌است.

از گوشه و کنار دنیا

شکسته شدن رکورد اهدای خون توسط مؤسسه «حسین کیست؟»

سازمان خیریه اسلامی «حسین کیست؟» که در انگلیس فعال است، توانست با راه‌اندازی کمپینی، رکورد اهدای خون در یک روز را در جهان بشکند. به گزارش ایکنا به نقل از گاردین، یک مؤسسه خیریه اسلامی در بریتانیا ماه‌ها پس از آنکه وزارت بهداشت این کشور از اهداکنندگان خون خواست بیشتر خون اهدا کنند، رکورد جهانی اهدای خون در یک روز را شکست.

این تلاش داوطلبانه ثبت جهانی در ماه آگوست توسط مؤسسه «Who Is Hussain» آغاز شد. در این کمپین که #GlobalBloodHeroes (قهرمانان جهانی اهدای خون) نام دارد، مراکز اهدای خون در سراسر بریتانیا و ده‌ها مرکز دیگر در ۲۷ کشور از جمله آرژانتین، عراق و تایلند خون بیش از ۳۷هزار نفر را جمع‌آوری کردند. اهدای خون از مرکزی در نیوزیلند آغاز شد و در ایالات متحده به پایان رسید.

منتظر راعی، مدیر این خیریه با بیان اینکه تلاش برای ثبت جهانی این رکورد مصادف با محرم صورت گرفت، افزود: نوع‌دوستی فداکارانه حسین(ع) که بیش از هزار سال پیش می‌زیست، الهام‌بخش بیش از ۳۷هزار نفر برای شرکت در بزرگ‌ترین کمپین اهدای خون تاریخ شده است.

«حسین کیست؟» سازمانی مردم‌نهاد و غیرانتفاعی است که هدف خود را آگاهی‌بخشی به مردم در مورد سیره و میراث امام حسین(ع) اعلام کرده است. این سازمان فعالیت‌های خود را در قالب اهدای خون و تأمین پناهگاه برای افراد بی‌خانمان آغاز کرده و به تدریج دامنه فعالیت‌های خود را در دیگر کشورها در زمینه انواع کمک‌های خیرخواهانه مانند توزیع آب و غذا گسترش داده است.

به گفته مؤسسان این سازمان، «حسین کیست؟» به دنبال این است جهان را با مردی الهام‌بخش که ۱۴ قرن پیش زندگی می‌کرد، آشنا کند. داوطلبان این سازمان خیریه عمدتاً از طریق تبلیغات عمومی، از جمله پوستر در مترو لندن، تابلوهای تبلیغاتی در مناطق برجسته شهری و پخش بروشور، عموم مردم را با فعالیت‌های خود آشنا کرده و به وب‌سایت این سازمان ارجاع می‌دهند.

من انشد فی الحسین علیه السلام بیتا من شعر فبکی و ابکی عشرة فله و لهم الجنة

هر کس درباره حسین علیه السلام بیتی شعر بسراید و خود بگرید و ۱۰ نفر را بگریاند، برای او و آن ۱۰ نفر بهشت باشد.

پندیه

معنای «زهد»

معنی «زهد» نه آن‌است که انسان از هر لذت در دنیا دوری جوید؛ زیرا چه بسا کسی که تارک الدنیا للدنیاست(ترک کننده دنیا برای دنیاست)؛ پس او نه زاهد است؛ بلکه زاهد آن‌کس که غنی و فقر بر وی یکسان و این جهان چند روزه را به چیزی نشمرد و بدار و ندارش شاد و غمگین نشود.
(پندهای آسمانی، قم؛ نور معارف، ۱۳۹۶)